

สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม
กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

คุณค่า “ขยะ”

สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม
กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

จัดการขยะ
ลดโรคร้าย
คลายโลกร้อน

คำนำ

ขยะ นับวันจะเพิ่มมากขึ้นตามจำนวนของประชากร หากไม่มีการกำจัดขยะอย่างถูกต้องและเหมาะสมแล้วจะก่อให้เกิดความสกปรกและกลายเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์และแมลงพาหะนำโรคอย่างแน่นอน อีกทั้งยังเป็นปัญหามลพิษต่อสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก และส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของมวลมนุษยชาติอีกด้วย

ดังนั้น ทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการลดการก่อเกิดขยะ ด้วยการใช้แต่พอประมาณ คัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง สามารถนำไปขายหรือบางสิ่งนำไปใช้ประโยชน์ต่อได้ ก่อนทิ้งไปเป็นขยะ การทิ้งขยะต้องแยกทิ้งอย่างถูกวิธี และทิ้งในถังขยะ มีการเก็บรวบรวมไว้ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบนำไปกำจัดอย่างถูกสุขลักษณะต่อไป

ช่วยกันลดมลพิษ เพื่อชีวิตที่ยืนยาว

สารบัญ

ขยะ	4
แยกขยะ	5
รู้หรือไม่ อายุขยะมากกว่าอายุคน	6
คิดทุกครั้งก่อนซื้อ	7
คัดแยกที่ต้นทาง	11
ข้อควรทำ.....อย่างสม่ำเสมอ	22
อ้างอิง	23
ผู้จัดทำ	24

ขยะ

พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ให้คำจำกัดความ **มูลฝอย** หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่เราไม่ต้องการ ที่เป็นของแข็งหรืออ่อน มีความชื้น ได้แก่ เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร ขยะพลาสติก ภาชนะกล่องใส่อาหาร แก้ว มูลสัตว์ หรือซากสัตว์รวมตลอดถึงวัตถุอื่น สิ่งใดที่เก็บกวาดได้จากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น

ขยะ เป็นของเหลือทิ้งจากการใช้สอยของมนุษย์หรือจากกระบวนการผลิต ซึ่งมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นทุกปี ด้วยจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น การขยายตัวทางเศรษฐกิจ เกษตรกรรม และอุตสาหกรรม เหล่านี้เป็นต้นเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม และส่งผลต่อสุขภาพอนามัย ดังนั้น ชุมชนจึงต้องมีส่วนร่วมในการจัดการและลดปริมาณขยะ ทั้งนี้เพื่อสุขภาพอนามัยของประชาชน และยังช่วยประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ ที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพมากที่สุด

แยกขยะ เป็น 4 ประเภท

1. ขยะย่อยสลายได้ เช่น เศษอาหาร พืชผัก ผลไม้ที่เหลือจากการรับประทาน และการประกอบอาหาร เศษใบไม้ ต้นไม้ เป็นต้น

2. ขยะที่ยังใช้ได้หรือขยะรีไซเคิล คือ บรรจุภัณฑ์ วัสดุและสิ่งเหลือใช้ ซึ่งสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้หรือแปรรูปได้ เช่น แก้ว กระดาษ กระป๋องเครื่องดื่ม พลาสติก โลหะ อลูมิเนียม ยางรถยนต์ ก่อ่งเครื่องดื่ม แบบ UHT เป็นต้น

3. ขยะอันตราย คือ สิ่งเหลือใช้ที่ปนเปื้อน หรือมีองค์ประกอบสารเคมี หรือสารอันตรายที่สามารถก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งต้องเก็บรวบรวมแล้วนำไปกำจัดอย่างถูกวิธี เช่น กระป๋องยาฆ่าแมลง หลอดไฟ ถ่านไฟฉาย

4. ขยะทั่วไป คือ ขยะอื่นๆ ที่นอกเหนือจากขยะย่อยสลายได้ ขยะรีไซเคิล และขยะอันตราย เช่น ห่อพลาสติกใส่ขนม ห่อลูกอม ซองบะหมี่ กิ่งสำเร็จรูป ถุงพลาสติก โฟม ฟอยล์ที่เปื้อนอาหาร เป็นต้น

รู้หรือไม่ อายุขยะมากกว่าอายุคน

ขยะแต่ละชนิด ใช้เวลาแตกต่างกันในการย่อยสลายตัวเองตามธรรมชาติ และหลายชนิดใช้เวลานานหลายร้อยปี

	กระป๋องเหล็ก	100 ปี
	กระป๋องอลูมิเนียม	80 - 100 ปี
	ถุงพลาสติก ขวดพลาสติก	450 ปี
	ผ้าอ้อมสำเร็จรูป	500 ปี
	โฟม	ไม่ย่อยสลาย
	ขวดแก้ว	ชั่วกัลปวสาน

ในแต่ละวันมีขยะเกิดขึ้นจากกิจวัตรประจำวันของทุกคน ย่อมก่อให้เกิดขยะในปริมาณที่แตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ รวมถึงเศรษฐกิจ การศึกษาและค่านิยมของแต่ละคน

**“ใน 1 วัน คุณเป็นผู้ก่อเกิดขยะ ปริมาณเล็กน้อยเพียงใด
มาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดขยะได้.....ไม่ยาก”**

คิดทุกครั้งก่อนซื้อ

“การซื้อ” เป็นการเริ่มต้นของการนำขยะเข้าบ้าน ควรคิดทุกครั้งก่อนซื้อ

1. จำเป็นต้องใช้ หรือไม่

😊 เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชนิดเติม เช่น น้ำยาปรับผ้านุ่ม น้ำยาล้างจาน ฯลฯ เลือกขนาดหรือปริมาณที่พอเหมาะกับการใช้งาน

😊 เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่ห่อหุ้มด้วยบรรจุภัณฑ์น้อยชิ้น หรือทำจากวัสดุที่ย่อยสลายง่าย หรือนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้

😊 ใช้ผ้า แทนการใช้กระดาษทิชชู เช่น ใช้ผ้าเช็ดมือ ผ้าเช็ดหน้า ผ้าเช็ดปาก ฯลฯ ซัก แล้วนำกลับมาใช้ใหม่ได้ ช่วยประหยัดเงิน ลดปริมาณขยะ และยังลดการโค่นต้นไม้เพื่อนำมาผลิตกระดาษทิชชูได้เป็นจำนวนมหาศาลอีกด้วย

😊 หากต้องใช้สารเคมีกำจัดแมลง หรือสารเคมีทำความสะอาดพื้น ควรเลือกใช้ที่เป็นกรดหรือด่างอ่อนๆ หรือใช้ผลิตภัณฑ์ ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ

2. อาหาร

😊 ควรเลือกซื้ออาหารสดที่วางขายแบบชั่งน้ำหนัก ควรเตรียมถุงผ้าหรือตะกร้าไปใส่ของ หรือถ้าต้องใช้ถุงพลาสติกใส่ของไม่ควรซ้อนทับหลายชั้น ช่วยลดการใช้ถุงพลาสติก

😊 หากซื้ออาหารสดที่ใส่ในบรรจุภัณฑ์ ควรเลือกซื้อชนิดที่ใส่ในภาชนะบรรจุน้อยชิ้น หรือทำด้วยวัสดุที่ย่อยสลายง่าย หลีกเลี่ยงการซื้ออาหารที่บรรจุในกล่องโฟม

3. น้ำดื่ม เครื่องดื่ม

😊 น้ำดื่มบรรจุขวดพร้อมดื่ม เลือกซื้อขนาดที่พอเหมาะหากต้องพกพา แต่ถ้าซื้อไว้ดื่มที่บ้าน ควรซื้อขวดใหญ่ เทแบ่งดื่มได้ ช่วยลดปริมาณขยะจากภาชนะบรรจุได้

😊 น้ำหวานหรือน้ำอัดลม (ไม่ควรดื่มเป็นประจำ อาจทำให้ฟันผุและอ้วน) ควรซื้อขนาดใหญ่หรือขนาดกลาง ช่วยลดปริมาณขยะได้

😊 เครื่องดื่มชนิดซองพร้อมดื่ม เช่น กาแฟเย็น ชาเย็น นมเย็น ฯลฯ ควรพกแก้วส่วนตัวไปซื้อ จะช่วยลดขยะที่เป็นแก้วพลาสติก แก้วกระดาษเคลือบเทียนไข หรือถุงพลาสติก และแบบใส่ถุงพลาสติกแล้วซ้อนทับด้วยถุงกระดาษอีกชั้น เป็นการเพิ่มปริมาณขยะให้มากขึ้นโดยไม่จำเป็น

4. เครื่องใช้ไฟฟ้า อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

😊 เครื่องใช้ไฟฟ้าที่เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกสบาย หรือสร้างความบันเทิงให้แก่คนในครอบครัว เช่น ตู้เย็น พัดลม โทรทัศน์ ฯลฯ ควรเลือกซื้อแบบประหยัดไฟเบอร์ 5 การใช้ของที่มีคุณภาพดี มีอายุการใช้งานได้นาน

😊 ไม่ซื้อเพียงเพื่อแสดงถึงฐานะหรือค่านิยมของผู้ใช้ เช่น โทรศัพท์มือถือ ควรเลือกซื้อยี่ห้อ และรุ่นที่เหมาะสมตามความจำเป็นในการใช้งาน มีความคงทน ไม่เปลี่ยนใหม่ตามการโฆษณาชวนเชื่อ

😊 เครื่องคอมพิวเตอร์ หรือโน้ตบุ๊ค มีไว้ใช้เท่าที่จำเป็น ใช้ร่วมกันได้ สิ่งเหล่านี้ตกทุนเร็วมากเช่นเดียวกับโทรศัพท์มือถือ สุดท้ายจะกลายเป็นขยะอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีสารพิษที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและเป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งในดิน น้ำ และอากาศ

คัดแยกที่ต้นทาง

ก่อนทิ้ง คิดสักนิดว่าขายได้หรือยังใช้ประโยชน์ได้อีก หรือไม่
ทั้งนี้ต้องล้างให้สะอาดก่อนเก็บไว้ขาย

1. พลาสติก แก้ว

ควรแยกประเภทอย่างชัดเจน เช่น

😊 พลาสติก ควรแยกฝาขวด ฉลาก แยกขวดใสและขวดสี
ออกจากกัน

😊 ขวดแก้วแยกสี หากเป็นขวดเครื่องดื่ม เช่น เบียร์ ควร
แยกใส่กล่องเดิมขายได้ราคาดีขึ้น

2. ระวังเครื่องดื่ม ระวังโลหะ

3. กระดาษขาว กระดาษสี กระดาษหนังสือพิมพ์หรือ เศษกระดาษ

การเพิ่มมูลค่าขยะประเภทนี้ ควรแยกประเภทกระดาษ
ต่าง ๆ ออกจากกัน แยกหลอดเย็บกระดาษ ต้องแยกกระดาษที่มีกาว
เหนียวหรือพลาสติกก้นน้ำของจดหมายออก

4. เศษอาหาร เศษผัก ผลไม้

😊 **ทำน้ำหมักชีวภาพ** ใช้เป็นปุ๋ยให้แก่พืช ผสมทำน้ำยาล้างทำความสะอาดพื้นใส่ในท่อระบายน้ำช่วยบำบัดน้ำเสีย ลดกลิ่นเหม็นหรือเทใส่ในถังเก็บกักสิ่งปฏิกูลช่วยให้ส้วมเต็มช้า

😊 **หมักทำก๊าซชีวภาพ** ใช้เป็นพลังงานความร้อนในการหุงต้ม
กากที่เหลือนำไปใช้เป็นปุ๋ยได้

😊 หมักทำปุ๋ย

😊 **เลี้ยงไส้เดือนดิน** ไส้เดือนดินกินขยะเศษอาหาร เศษผัก
ผลไม้แล้วขับถ่ายเป็นน้ำมูลไส้เดือนดิน นำไปใช้เป็นปุ๋ยได้เป็นอย่างดี
และได้ปุ๋ยจากมูลไส้เดือนดินอีกด้วย

5. เครื่องใช้ไฟฟ้า อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

😊 หากชำรุด ควรซ่อมแซม นำกลับมาใช้ใหม่ได้หรือบริจาค
ให้แก่มูลนิธิหรือวัดเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

😊 แบตเตอรี่โทรศัพท์มือถือ ควรรวบรวมไว้ส่งคืนบริษัทที่
รับคืนผลิตภัณฑ์ หรือที่จุดรับ รวบรวมทิ้งขยะดังกล่าว

6. นำกลับมาใช้ซ้ำ หรือดัดแปลงใช้ประโยชน์ได้

😊 กระป๋อง กล่องโลหะนำมาใส่สิ่งของ

😊 กระดาษพลาสติก ถังพลาสติก ขางร่อนน้

😊 ขวดน้ำพลาสติก กระป๋องเครื่องดื่ม กล่องนม ถังพลาสติก
ใส่ผลิตภัณฑ์ชนิดเดิม

ข้อควรทำ....อย่างสม่ำเสมอ

1. ขยะที่ยังขายได้ ควรล้างให้สะอาดก่อนเก็บ จึงจะนำไปรีไซเคิลได้ และไม่เป็นแหล่งสะสมเชื้อโรค เชื้อรา
2. จัดบริเวณสำหรับเก็บขยะที่คัดแยกไว้อย่างเป็นระเบียบ
3. ทำความสะอาดบริเวณที่จัดเก็บขยะอย่างสม่ำเสมอ เพื่อไม่ให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์พาหะนำโรค
4. เก็บรวบรวมขยะไว้พอประมาณ จากนั้นควรนำไปขายหรือบริจาค เพื่อมิให้รกรุงรัง และเป็นที่สะสมของฝุ่นละออง

อ้างอิง

กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
คู่มือประชาชน การคัดแยกขยะมูลฝอยอย่างถูกวิธีและเพิ่ม
มูลค่า. 2555 พิมพ์ครั้งที่ 4 พิมพ์ที่ บริษัท ซีร จำกัด
กรมอนามัย สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม .คู่มือประชาชน รวมลด
โลกร้อนด้วยสองมือเรา 2554 พิมพ์ครั้งที่ 2 พิมพ์ที่ สำนักงาน
กิจการโรงพิมพ์สงเคราะห์ทหารผ่านศึก

ผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ดร.นายแพทย์พรเทพ ศิริวนารังสรรค์ อธิบดีกรมอนามัย

นายพิษณุ แสนประเสริฐ

รองอธิบดีกรมอนามัย

นางปริญดา โชติวิญญู

ผู้อำนวยการสำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม

เขียน

นางสาวดรชนี มหษานิกะ

นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ

วาดภาพประกอบโดย

นายณัฏพล เสริฐสายบัว